

O'zbekiston Respublikasi
Sog'liqni saqlash vazirining
2025 yil "23" iyundagi
180-sonli buyrug'iga
30-ilova

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI SOG'LIQNI SAQLASH VAZIRLIGI
RESPUBLIKA IXTISOSLASHTIRILGAN TERAPIYA VA TIBBIY
REABILITATSIYA ILMIY-AMALIY TIBBIYOT MARKAZI**

**«YARALI KOLIT» NOZOLOGIYASI BO'YICHA
MILLIY TIBBIY STANDARTI**

Toshkent-2025

«TASDIQLAYMAN»
RIT va TRIATM” direktori
t.f.d., professor B.A. Alyavi

2025 yil

«YaRALI KOLIT» NOZOLOGIYASI BO‘YICHa
MILLIY TIBBIY STANDARTI

Toshkent-2025

«YARALI KOLIT»

NOZOLOGIYASI BO‘YICHA TIBBIY XIZMAT KO‘RSATISH MILLIY KLINIK STANDARTI

MILLIY KLINIK STANDART NOZOLOGIYASINING NOMI (KODI), TASHXISLASH VA DAVOLASHGA JALB ETILADIGAN MUTAXASSISLAR NOMI

XKT-10/11 bo‘yicha kodlanishi:	Nozologik nomlanishi:	Nozologiya bo‘yicha ambulatoriya sharoitida tashxislash va davolash uchun jalb etiladigan mutaxassislar		Nozologiya bo‘yicha statsionar sharoitda tashxislash va davolash uchun jalb etiladigan mutaxassislar	
		Asosiy nazorat qiluvchi mutaxassislar	Qo‘shimcha jalb etiladigan mutaxassislar	Asosiy nazorat qiluvchi mutaxassislar	Qo‘shimcha jalb etiladigan mutaxassislar
K51.0	Yarali (surunkali) pankolit Tarkibni retrograd quyish oqibatidagi ileit ((Backwash ileitis)	Oilaviy shifokor Gastroenterolog	Funksional diagnostika shifokori (endoskopist);	Gastroenterolog	Terapevt; Funksional diagnostika shifokori
K51.2	Yarali (surunkali) proktit		Onkolog;		(endoskopist);
K51.3	Yarali (surunkali) rektosigmoidit		Xalq tabobati shifokori;		Onkolog;
K51.4	Yallig‘lanish poliplari		Proktolog;		Xalq tabobati shifokori;
K51.5	Chap tomonlama kolit Chap tomonlama gemikolit		Jarrox.		Proktolog;
K51.8	Boshqa yarali kolitlari				Jarroh
K51.9	Yarali kolit, aniqlanmagan				

“YaRALI KOLIT” NOZOLOGIYA BO‘YICHA TASHXISLASH, DAVOLASH, REABILITATSIYA VA DISPANSERIZATSIYA TADBIRLARI

Diagnostik tadbirlar	Tibbiy xizmatlar nomi	Tibbiy yordam ko‘rsatish darajasi va turi bo‘yicha					Xizmat ko‘rsatish yoki tekshiruvni o‘tkazish minimal soni (har bir davolangan holat uchun)	Davolash muddati
		Ambulator yordam		Statsionar yordam				
		OShP/OP	KTMP	Tuman (shahar) shifoxonalari	Viloyat darajasidagi tibbiyot muassasalari	Respublika darajasidagi tibbiyot muassasalari		
Mutaxassis (shifokor) maslahati Asosiy:	1. Oilaviy shifokor	+					2-4 marta	Ambulator yordam: 7 kun. Statsionar yordam: 10 kun, og‘ir va o‘ta og‘ir kechishi uchun 12 kungacha, Respublika darajasidagi tibbiyot muassasalarida 14 kungacha.
	2. Gastroenterolog		+	+	+	+	2-4 marta	
Izoh: Ko‘rsatmaga muvofiq takroriy qo‘shimcha mutaxassislar ko‘rigi tavsiya etiladi								
Mutaxassis (shifokor) maslahati Qo‘shimcha:	1. Terapevt		+	+	+	+	2 marta	
	2. Onkolog		+	+	+	+	1 marta	
	3. Funktsional diagnostika shifokori (endoskopist)		+	+	+	+	2 marta	
	4. Jarrohg		+	+	+	+	1 marta	
	5. Proktolog			+	+	+	1 marta	
Izoh: - bemorda qo‘shimcha boshqa yoki yondosh kasalliklari aniqlangan holatda va ko‘rsatmaga muvofiq boshqa tegishli tor doiradagi mutaxassislarning ko‘rigi o‘tkazilishi mumkin;								
Laborator tekshiruvlar Asosiy:	1. Umumiy (klinik) qon tahlili	+	+	+	+	+	2 marta	
	2. Umumiy (klinik) siydik tahlili	+	+	+	+	+	2 marta	
	3. Koprogramma		+	+	+	+	2 marta	
	4. Biokimyoviy qon tahlili: umumiy bilirubin i uning		+	+	+	+	2 marta	

	fraksiyalari, umumiy oqsil, albumin, xolesterin, ALT, AST, ishqoriy fosfataza, GGT, mochevina, kreatinin						
	5. S-reaktiv oqsil			+	+	+	1 marta
	6. Fekal kalprotektin				+	+	1 marta

Izoh: Laborator tekshiruvlarni tor doiradagi mutaxassis maslahatiga ko'ra yoki davolanish jarayonida ko'rsatma bo'lganda takroriy o'tkazilishi mumkin. Bemorda yondosh kasalliklari aniqlanganda tibbiyot muassasalari darajasidan kelib chiqib mavjud qo'shimcha va takroriy instrumental diagnostik tekshiruvlar o'tkazilishi mumkin.

	1. Irrogoskopiya			+	+	+	1 marta
	2. Kolonoskopiya		+	+	+	+	1 marta
	3. Qorin bo'shlig'i a'zolari KT/MRTsi				+	+	1 marta
	4. Qorin bo'shlig'i a'zolari UTTsi		+	+	+	+	2 marta
	5. EKG	+	+	+	+	+	2 marta

Izoh: Instrumental tekshiruvlarni tor doiradagi mutaxassis maslahatiga ko'ra yoki davolanish jarayonida ko'rsatma bo'lganda takroriy o'tkazilishi mumkin.

DAVOLASH TADBIRLARI

Medikamentoz davo

Davolash tadbirlari (asosiy medikamentoz davolar)		Tibbiy yordam ko'rsatish darajasi va turi bo'yicha					O'rtacha sutkalik dozasi	Bir kurslik dozasi
		Ambulator yordam		Statsionar yordam				
Dori-vositaning (xalqaro patentlanmagan) nomi	Dori-vositaning dozasi va qo'llanilishi	OShP/OP	KTMP	Tuman (shahar) shifoxonalari	Viloyat darajasidagi tibbiyot muassasalari	Respublika darajasidagi tibbiyot muassasalari		
(GKS) Prednizolon	tabletk 5 mg, in'eksiya 30 mg/ml 1mg/kg/sut sxema bo'yicha 12 haftadan oshmasligi kerak		+	+	+	+	Individual sxema bo'yicha	Individual sxema bo'yicha
(GKS) Metilprednizolon	tabletk 4mg,16mg, in'eksiya 250mg,1000mg		+	+	+	+	Individual sxema bo'yicha	Individual sxema bo'yicha

	1mg/kg/sut sxema bo'yicha 12 haftadan oshmasligi kerak							
(GKS) Budesonid	kapsula 3mg, tabletk 9 mg 9 mg/sut sxema bo'yicha 8-10 haftadan oshmasligi kerak		+	+	+	+	Individual sxema bo'yicha	Individual sxema bo'yicha
(5-Aminosalitsilovaya kislota) Sulfasalazin	tabletk 500 mg 2-4 g/sut uzoq muddat		+	+	+	+	Individual sxema bo'yicha, uzoq muddat	Individual sxema bo'yicha, uzoq muddat
(5-Aminosalitsilovaya kislota) Mesalazin	tabletk 250 mg, 400 mg, 500 mg, 1,2g; granula 1,0g, 2,0g, suppozitoriy 1g, suspenziya rektal 1gr) 2,4-4,8 g/sut, uzoq muddat		+	+	+	+	Individual sxema bo'yicha, uzoq muddat	Individual sxema bo'yicha, uzoq muddat
(Immunosupressor) Azatioprin	tabletk 0,05g, 2-2,5 mg/kg– doimiy		+	+	+	+	Individual sxema bo'yicha	Individual sxema bo'yicha
(GIBP) Infliksimab*	5 mg/kg v/i, 0,2,6 hafta, keyin har 6 hafta		+	+	+	+	0,2,6 hafta, keyin har 6 haftada	Doimiy
(GIBP) Adalimumab*	shpris-ruchka 40 mg t/o 1 maxal/2 haftada		+	+	+	+	1 shpris-ruchka/ 2 haftada	Doimiy
(GIBP)Ustekinumab*	45-90 mg t/o va v/i		+	+	+	+	45-90 mg t/o va v/i	Doimiy

Izoh: O'zbekiston Respublikasida ro'yxatdan o'tmagan dori vositalarining klinik bayonnomaga kiritilishi bepul tibbiy yordamning kafolatlangan hajmi doirasida va majburiy ijtimoiy tibbiy sug'urta tizimida harajatlarni qoplash uchun asos bo'lmaydi.

Davolash tadbirlari (qo'shimcha medikamentoz davolar)		Tibbiy yordam ko'rsatish darajasi va turi bo'yicha					O'rtacha sutkalik dozasi	Bir kurslik dozasi
		Ambulator yordam		Statsionar yordam				
Dori-vositaning (xalqaro patentlanmagan)	Dori-vositaning dozasi va qo'llanilishi	OShP/OP	KTMP	Tuman (shahar) shifoxonalari	Viloyat darajasidagi tibbiyot	Respublika darajasidagi tibbiyot		

nomi					muassasalari	muassasalari		
(Antibakterial terapiya) Metronidazol	infuziya 500mg, tabletk 500mg 20 mg/kg/sut yoki 1,0- 1,5g/sut 10-14 kun (maksimal 3 oygacha)		+	+	+	+	Individual sxema bo'yicha	Individual sxema bo'yicha
(Antibakterial terapiya) siprofloksatsin	infuziya 200mg/100 ml tabletk 500 mg in'eksiya 200mg/100ml; tabletk 500mg 2 maxal/sutkada 10-14 kun		+	+	+	+	Individual sxema bo'yicha	Individual sxema bo'yicha
(Antibakterial terapiya) Rifaksimn	tabletk 200mg, 400mg dan 1200mg gacha/sutkada 10-14 kun		+	+	+	+	Individual sxema bo'yicha	Individual sxema bo'yicha
<p>Izoh: Milliy klinik protokollarda keltirilgan dovolash rejimlaridan (ushbu asosiy va qo'shimcha dori vositalarning har xil kombinatsiyalari) kasallikning og'irlik darajasiga va ko'rsatmaga muvofiq holda foydalaniladi, hamda ushbu protokollarga mos ravishda qo'shimcha dori vositalar va qo'shimcha usullar tavsiya etilishi mumkin. Ushbu dori vositalarning bir kurslik dozasi faqat kasallikning aynan shu xuruj (qo'zish) davrida ambulator yoki statsionar yordamini ko'rsatish uchun ishlatiladigan miqdori ko'rsatilgan.</p>								

(REJALI JARROHLIK AMALIYO TI)

Davolash tadbirlari (operativ davo)	Rejali tibbiy yordam ko'rsatish darajasi va turi bo'yicha				
	Ambulator yordam		Statsionar yordam		
	OShP/OP	KTMP	Tuman (shahar) shifoxonalari	Viloyat darajasidagi tibbiyot muassasalari	Respublika darajasidagi tibbiyot muassasalari
Jarrohlik amaliyoti/aralashuv/muolaja nomi					
Zararlangan ichak qismlari rezeksiyasi				+	+
Primechanie: Zararlangan ichak qismlari rezeksiyasini abdominal jarrox mutaxassislari bajaradi					

PARHEZ STOLI/DIETA

Ovqatlanish tartibi	Tibbiy yordam ko'rsatish darajasi va turi bo'yicha				
	Ambulator yordam		Statsionar yordam		
	OShP/OP	KTMP	Tuman (shahar)	Viloyat darajasidagi tibbiyot	Respublika darajasidagi

Parhez stoli va uning davomiyligi			shifoxonalari	muassasalari	tibbiyot muassasalari
Stol № 4 uzoq muddatda	+	+	+	+	+

DISPANSERIZATSIYA

Dispanserizatsiya Tadbirlari	Tibbiy xizmatlar nomi	OShP/OP	KTMP	Tadbirlar minimal soni	Dispanser nazorati muddati
Mutaxassis (shifokor) maslahati	1. Oilaviy tibbiy birlashma: bemorlarni o'rgatish – kasallik haqida to'liq ma'lumot berish, hayot tarzini o'zgartirish va parhezga rioya qilish bo'yicha tavsiyalar berish.	+	+	2-4 marta 1 yilda og'irlik darajasiga	doimiy
	2. Gastroenterolog: kasallik faol davrini oldini olish, davo choralarini doimiy korreksiya qilish; dori vositalari nojo'ya ta'sirini va jarroxlik amaliyotdan keyingi asoratlarni oldini olish.		+	2-4 marta 1 yilda og'irlik darajasiga	

Izoh: Qo'shimcha kasalliklarning og'irligini baholash uchun holatdan kelib chiqib boshqa tor doiradagi mutaxassilar maslahati tavsiya etiladi.

Laborator tekshiruvlar	1. Umumiy (klinik) qon tahlili	+	+	2 marta	doimiy
	2. Umumiy (klinik) siydik tahlili	+	+	2 marta	
	3. Koprogramma		+	2 marta	
	4. Biokimyoviy qon tahlili: umumiy bilirubin i uning fraksiyalari, umumiy oqsil, albumin, xolesterin, ALT, AST, ishqoriy fosfataza, GGT, mochevina, kreatinin		+	2 marta	

Izoh: Qo'shimcha kasalliklarning og'irligini baholash uchun hamda holatdan kelib chiqib laborator tekshirishlar o'tkaziladi.

	1. Qorin bo'shlig'i a'zolari UTTsi		+	2 marta	
	2. EKG	+	+	2 marta	

Izoh: Qo'shimcha kasalliklarning og'irligini baholash uchun hamda holatdan kelib chiqib boshqa qo'shimcha instrumental tekshirishlar o'tkaziladi.

(BIRLAMChI, IKKILAMChI VA UChLAMChI PROFILAKTIKA/ SKRINING)

Profilaktika tadbirlari	Tibbiy xizmatlar nomi	OShP/OP	KTMP	Tadbirlar minimal soni	Reabilitatsiya muddati
Mutaxassis (shifokor) maslahati	1. Oilaviy tibbiy birlashma: bemorlarni o'rgatish – kasallik haqida to'liq ma'lumot berish, hayot tarzini o'zgartirish va parhezga rioya qilish bo'yicha tavsiyalar berish.	+	+	2-4 marta 1 yilda og'irlik darajasiga	doimiy
	2. Gastroenterolog: kasallik faol davrini oldini olish, davo choralarini doimiy korreksiya qilish; dori vositalari nojo'ya ta'sirini va jarroxlik amaliyotdan keyingi asoratlarni oldini olish.		+	2-4 marta 1 yilda og'irlik darajasiga	
Laborator tekshiruvlar	1. Umumiy (klinik) qon tahlili	+	+	2 marta	doimiy
	2. Umumiy (klinik) siydik tahlili	+	+	2 marta	
	3. Koprogramma		+	2 marta	
	4. Biokimyoviy qon tahlili: umumiy bilirubin i uning fraksiyalari, umumiy oqsil, albumin, xolesterin, ALT, AST, ishqoriy fosfataza, GGT, mochevina, kreatinin		+	2 marta	
	1. Qorin bo'shlig'i a'zolari UTTsi		+	2 marta	
	2. EKG	+	+	2 marta	
Profilaktika usullar	Bemorga kasallik haqida to'liq ma'lumot berish, hayot tarzini o'zgartirish va parhezga rioya qilish bo'yicha tavsiyalar berish.	+	+	2 marta	doimiy
	Kasallik faol davrini oldini olish, davo choralarini doimiy korreksiya qilish; dori vositalari nojo'ya ta'sirini va jarroxlik amaliyotdan keyingi asoratlarni oldini olish.		+	2 marta	

(REABILITATSIYa)

Reabilitatsiya tadbirlari	Tibbiy xizmatlar nomi	Uy	OShP/OP /	Statsionar	Tadbirlar minimal soni	Reabilitatsiya muddati
----------------------------------	------------------------------	-----------	------------------	-------------------	-------------------------------	-------------------------------

		sharoitida	KTMP	sharoitida		
Mutaxassis (shifokor) maslahati	1. Oilaviy tibbiy birlashma: bemorlarni o'rgatish – kasallik haqida to'liq ma'lumot berish, hayot tarzini o'zgartirish va parhezga rioya qilish bo'yicha tavsiyalar berish.	+	+		2-4 marta 1 yilda og'irlik darajasiga	doimiy
	2. Gastroenterolog: kasallik faol davrini oldini olish, davo choralarini doimiy korreksiya qilish; dori vositalari nojo'ya ta'sirini va jarroxlik amaliyotdan keyingi asoratlarni oldini olish.		+	+	2-4 marta 1 yilda og'irlik darajasiga	
Izoh: Reabilitatsiya chora-tadbirlari har bir bemorga individual, kasallik bosqichi va kelib chiqqan asoratlar turiga qarab tavsiya etiladi						
Laborator tekshiruvlar	1. Umumiy (klinik) qon tahlili		+	+	2 marta	doimiy
	2. Umumiy (klinik) siydik tahlili		+	+	2 marta	
	3. Koprogramma		+	+	2 marta	
	4. Biokimyoviy qon tahlili: umumiy bilirubin i uning fraksiyalari, umumiy oqsil, albumin, xolesterin, ALT, AST, ishqoriy fosfataza, GGT, mochevina, kreatinin		+	+	2 marta	
	5. S-reaktiv oqsil			+	1 marta	
	6. Fekal kalprotektin			+	1 marta	
Izoh: Reabilitatsiya chora-tadbirlari har bir bemorga individual, kasallik bosqichi va kelib chiqqan asoratlar turiga qarab tavsiya etiladi						
	1. Irrogoskopiya			+	1 marta	
	2. Kolonoskopiya			+	1 marta	
	3. Qorin bo'shlig'i a'zolari KT/MRTsi			+	1 marta	
	4. Qorin bo'shlig'i a'zolari UTTsi		+	+	2 marta	
	5. EKG		+	+	2 marta	
Izoh: Reabilitatsiya chora-tadbirlari har bir bemorga individual, kasallik bosqichi va kelib chiqqan asoratlar turiga qarab tavsiya etiladi						
Reabilitatsion usullar	Bemorga kasallik haqida to'liq ma'lumot berish, hayot tarzini o'zgartirish va parhezga rioya qilish	+	+		2 marta 1 yilda	doimiy

	bo'yicha tavsiyalar berish.					
	Jarroxlik amaliyotidan keyin OIT normal funksiyasini tiklash.			+	2 marta 1 yilda	
	Kasallik faol davrini oldini olish, davo choralari doimiy korreksiya qilish; dori vositalari nojo'ya ta'sirini va jarroxlik amaliyotdan keyingi asoratlarni oldini olish.		+	+	2 marta 1 yilda	
Izoh: Reabilitatsiya chora-tadbirlari har bir bemorga individual, kasallik bosqichi va kelib chiqqan asoratlar turiga qarab tavsiya etiladi						